

prof. dr hab. Józef Naumowicz
Instytut Nauk Historycznych UKSW w Warszawie
e-mail: j.naumowicz@uksw.edu.pl
tel. 600 619 167

Opinia

o dorobku naukowym dr hab. Przemysława Nehringa prof. UMK w związku z wnioskiem o nadanie tytułu naukowego profesora nauk humanistycznych

Przemysław Nehring uzyskał w 1998 roku stopień doktora nauk humanistycznych, a w 2006 - stopień doktora habilitowanego. Po habilitacji rozwijał badania naukowe i opublikował prace badawcze, które zdobyły uznanie w środowisku naukowym w Polsce i zagranicą, i świadczą o kompetencjach naukowych autora.

Na charakter jego dorobku naukowego złożyły się niewątpliwe dwa główne czynniki. Po pierwsze, zdobył on gruntowne przygotowanie z zakresu filologii klasycznej i literaturoznawstwa. To przygotowanie datuje się od czasów jego studiów magisterskich z filologii klasycznej, jakie odbył w latach 1986-1991 w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i gdzie w 1991 uzyskał tytuł magistra filologii klasycznej na podstawie pracy magisterskiej, napisanej pod kierunkiem prof. Mariana Szarmacha. Na tej uczelni odbył też studia doktoranckie i uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy doktorskiej przygotowanej także pod kierunkiem prof. Mariana Szarmacha pt. *Topika wczesnochrześcijańskiej hagiografii łacińskiej*. Tam też w 2006 r. uzyskał stopień naukowy "doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa – filologia klasyczna", na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo. Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, (Toruń 2005) oraz odbytego kolokwium i wykładu habilitacyjnego. Te studia i badania ukierunkowały jego zainteresowania skupione na łacińskiej literaturze wczesnochrześcijańskiej i późnoantycznej. Wypracowana podczas studiów klasycznych metodyka pracy naukowej i zakres zainteresowań historycznych zaowocowały pracami badawczymi podejmowanymi w następnych latach, wpłynęły także na charakter i tematykę jego prac. Swoje zainteresowania badawcze P. Nehring rozszerzył także podczas zagranicznych staży naukowych (półroczny staż w Institutum Patristicum Augustinianum w Rzymie) oraz w ramach współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

Po drugie, od 1994 r. Przemysław Nehring jest zatrudniony w Katedrze Filologii Klasycznej UMK, najpierw na stanowisku asystenta, potem, w latach 1998-2011 na stanowisku adiunkta, a od 2011 zajmuje stanowisko profesora nadzwyczajnego. Prowadzi zajęcia z zakresu języków klasycznych oraz literatury i retoryki późnoantycznej. Także jego badania skupiają się na zagadnieniach filologicznych dotyczących tego okresu.

Dorobek naukowy, w tym „najważniejsze osiągnięcie naukowe”

Dr hab. Przemysław Nehring przedstawił do oceny znaczący dorobek naukowy, obejmujący książki, artykuły, recenzje oraz prace wchodzące w zakres tzw. „humanistyki cyfrowej”.

Przed wszystkim opublikował on zarówno swoją rozprawę doktorską *Topika wczesnochrześcijańskiej hagiografii łacińskiej*, jak też rozprawę habilitacyjną na temat retorycznego charakteru sporu „o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna”. Obie rozprawy, ocenione pozytywnie w przewodzie doktorskim i habilitacyjnym, spotkały się z dobrym przyjęciem w środowisku naukowym, zyskały bardzo dobre opinie recenzentów, opublikowane w polskich i zagranicznych czasopismach. Są też cytowane i wykorzystywane zarówno pod względem merytorycznym, jak też formalnym i weszły do naukowego obiegu (wypracowane w nich i zastosowane nowatorskie metody dotyczące badań nad warstwą retoryczną starożytnych tekstów oraz koncepcja analizy strukturalnej najstarszych wczesnochrześcijańskich hagiograficznych są przyjmowane przez innych badaczy). Z tych też względów prace te zasługują na szczególną uwagę także w ocenie dorobku P. Nehringa w związku z wnioskiem o nadanie mu tytułu naukowego profesora.

Bardzo ważną pozycję w dorobku naukowym P. Nehringa stanowią cztery tomy (dwa wydane przed habilitacją i dwa po habilitacji) zawierające obszernie komentowane przekłady późnoantycznych tekstów źródłowych. Trzy tomy są opublikowane w serii „Źródła monastyczne”: *Pisma monastyczne św. Augustyna*, *Żywot św. Augustyna* Possydiusza z Kalamy i trzeci tom, wydany w 2009 r. pt. *Hilary z Arles, Kazanie o życiu św. Honorata; Honorat z Marsylii, Żywot św. Hilarego, biskupa Arles*. Te trzy tomy, w dominującej części zrealizowane przez P. Nehringa, są przygotowane na najwyższym poziomie w warstwie translatorskiej, ale także w zakresie opracowania historyczno-literackiego. Czwarta książka, pt. *Brewiaria dziejów rzymskich*, stanowiąca t. 1 serii „AKME-Źródła starożytne” (Warszawa

2010), obejmuje piątowieczne *breviaria* łacińskie, ważne dla historii późnoantycznej, autorstwa Eutropiusza, Aureliusza Wiktora i Festusa, ich przekład na język polski oraz opracowanie.

We wszystkich tych czterech tomach P. Nehring przygotował obszernie wstępy, w dużej części dokonał też przekładów łacińskich tekstów oraz sporządził naukowe historyczno-literackie komentarze. Zawarte w tych tomach opracowania jego autorstwa świadczą o jego kompetencjach zarówno filologicznych, jak też historyczno-literackich. Na uwagę zasługuje fakt, że zwraca on uwagę na pomijane często w tego rodzaju pracach aspekty retoryczne analizowanych i przekładanych pism, gatunki literackie oraz tradycje piśmiennicze.

Inne prace badawcze P. Nehringa, publikowane w uznanych czasopismach naukowych („Augustinianum”, „Palamedes”, „Roczniki Humanistyczne”, „Eos”, „Vox Patrum”), w naukowych seriach (*Chrześcijaństwo u schyłku starożytności. Studia źródłoznawcze, Studia Antiquitatis Christianae*) czy innych pracach zbiorowych skupiają się także na literaturze wczesnochrześcijańskiej, ze szczególnym uwzględnieniem łacińskiej hagiografii antycznej, wczesnochrześcijańskiej literatury monastycznej oraz epistolografii. Badając późnoantyczne źródła wiele uwagi poświęca on zagadnieniom retorycznym, stając się uznanym specjalistą w zakresie badań na retoryką antyczną. Efektem jego zainteresowań klasyczną retoryką antyczną jest także komentowany przekład nietłumaczonego dotąd fragmentu IV księgi sławnego dzieła Kwintylina, opublikowany w *Studia Antyczne i Mediewistyczne* 2011, s. 87-103.

Prezentowany tu dorobek naukowy, zawierający rzetelne i nowatorskie opracowania sprawia, że prof. Nehring stał się renomowanym badaczem późnoantycznego piśmiennictwa nie tylko w Polsce, ale także w naukowym kręgu międzynarodowym. Dobrze, że dużą część swoich prac publikuje w języku angielskim. Jako ekspert w dziedzinie Augustyńskiego monastycyzmu został zaproszony w 2008 r. do udziału w dużym międzynarodowym projekcie, poświęconym życiu codziennemu mnichów od IV do X w., kierowanym przez Institut Français d'Archéologie Orientale du Caire oraz Ecole française d'Athènes. W tym naukowym przedsięwzięciu, grupującym badaczy z całego świata, był odpowiedzialny za kwestie związane ze starożytnym monastycyzmem w Afryce Północnej. Brał udział w naukowych sympozjach wykonawców tego projektu oraz przygotował rozdziały do dwóch zbiorowych monografii, publikowanych w ramach realizacji tego projektu. Jako uznany specjalista był także zapraszany na wykłady na temat monastycyzmu Augustyńskiego na Uniwersytet Sofijski (2009), Uniwersytet Nawarry w Pampelunie (2012) oraz na Uniwersytet

Kentucky w Lexington (2016). Został także zaproszony do napisania rozdziału pt. „John Cassian and Augustine” do *Brill's Companion to John Cassian*, ed. M. Sheridan.

Jako najważniejsze osiągnięcie naukowe P. Nehring przedstawił prace związane z realizacją projektu pt. *Scrinium Augustini. The World of Augustine's Letters*.

Projekt ten zrealizował w czterech wymiarach. Po pierwsze, we współpracy z innymi badaczami stworzył ogólnodostępny anglojęzyczny portal internetowy pod takim samym tytułem, jak projekt, który umożliwia tzw. inteligentne przeszukiwanie zbioru listów św. Augustyna. P. Nehring opracował koncepcję ogromnej bazy danych obejmującej ponad 5 tys. haseł i ponad 50 tys. odniesień do konkretnych miejsc w tych listach, i pozwalającej wyszukiwać konkretne motywy, tematy i fragmenty pism według 12 kategorii haseł nadrzędnych, podzielonych na hasła podrzędne i na następne podkategorie haseł o jeszcze węższym znaczeniu. W ten sposób stworzył zupełnie nowe narzędzie pracy badawczej nad obszerną korespondencją biskupa Hippony, która stanowi ważne źródłem poznania myśli ich autora, ale także poznania epoki. O pożyteczności tego narzędzia pracy świadczy zainteresowanie nim w międzynarodowych środowiskach naukowych, ale także wielka ilość odsłon (ponad 15 tys. w ciągu 2 lat).

Po drugie, w ramach realizacji tego projektu P. Nehring zorganizował w 2015 roku w Toruniu panel dyskusyjny na temat *Listów Augustyna* z udziałem wybitnych znawców twórczości biskupa Hippony, z największych światowych ośrodków uniwersyteckich. Referaty z tej sesji opublikował w angielskojęzycznej książce, pod takim samym tytułem, jak nazwa portalu, która ukazała się w 2017 r. w prestiżowym wydawnictwie Brepols jako 76 tom serii *Instrumenta Patristica et Maedievalia*. Organizator debaty i sesji naukowej w Toruniu, Przemysław Nehring jest głównym redaktorem tomu, autorem wstępu do niego oraz jednego z rozdziałów pt. *Misbehaviour of Clergy in the Light of Augustine's Letters*, s. 79-112.

Po trzecie, P. Nehring prezentował uruchomiony portal z bazą danych podczas wielkich konferencji naukowych (Oxford Patristic Conference w 2015 r.), a także na specjalnie zorganizowanych w tym celu seminariach za granicą (uniwersytety w Leuven, Kentucky, Villanova, Waszyngtonie), a także w Polsce (UW, na posiedzeniu KnoKA PAN czy na zjeździe PTF w Toruniu).

Wreszcie, w ramach tego projektu Przemysław Nehring prowadzi dalsze badania nad listami św. Augustyna, a wyniki badań prezentuje w referatach na wielkich kongresach (m.in.

dwukrotny czynny udział w International Medieval Congress w Leeds) i w przygotowanych artykułach.

Te wielowymiarowe prace związane z realizacją projektu *Scrinium Augustini. The World of Augustine's Letters* stanowią duży wkład w badania na cennym zbiorze listów św. Augustyna, a zarazem są znakomitym narzędziem dalszych badań nie tylko nad listami i całą spuścizną Augustyna, ale też nad wieloma kwestiami związanymi z kulturą i historią późnej starożytności. Prace te są też bardzo dobrą wizytówką polskiej nauki w świecie, znalazły bowiem uznanie w międzynarodowym środowisku naukowym. Dowodem uznania jest niewątpliwie fakt, że dr hab. Przemysław Nehring jest zapraszany do udziału w międzynarodowych sympozjach czy w innych pracach naukowych dotyczących korespondencji św. Augustyna, np. powierzono mu przygotowanie jednego z tomów w znanej serii tłumaczeń dzieł wszystkich Augustyna na język angielski - *The works of Saint Augustine: A translation for the 21st century*, zawierającego wybór najważniejszych listów biskupa Hippony.

Biorąc pod uwagę te wielowymiarowe ważne prace związane z realizacją projektu *Scrinium Augustini*, uważam, że należy je uznać za wybitne osiągnięcie naukowe P. Nehrunga, stanowiące podstawę do poparcia wniosku o nadanie mu tytułu naukowego profesora.

W sumie, P. Nehring opublikował znaczące prace badawcze zarówno przed swoją habilitacją, jak też znacznie powiększył go po habilitacji, publikując wybitne i ważne prace, które już weszły do stałego dorobku polskiej kultury filologicznej i historycznej. Ważne jest także, że swoimi pracami badawczymi włączył się w międzynarodowy obieg myśli naukowej.

Kształcenie młodej kadry, organizacja nauki i współpraca międzynarodowa

Dr hab. Przemysław Nehring, prof. UMK, zdobył bogate doświadczenie dydaktyczne prowadząc od wielu lat wykłady i innego typu zajęcia z języków klasycznych i literatury starożytnej na UMK w Toruniu. Prowadził lub prowadzi nadal także seminaria: magisterskie i doktorskie. Pod jego kierunkiem powstało 14 prac magisterskich z zakresu filologii klasycznej.

Wypromował jednego doktora (Rafał Toczko, praca pt. *Obraz heretyka. Pelagiusz i jego poglądy w pismach Augustyna z lat 415—418*). Drugi jego doktorant, mgr Przemysław Chudziki, ma już otwarty przewód doktorski.

Był powołany jako recenzent w 3 przewodach doktorskich (UW) i dwukrotnie był członkiem komisji habilitacyjnych (na UMK i UAM). Sporządzał także recenzje wydawnicze m.in. dwóch książek habilitacyjnych.

Był kierownikiem lub współwykonawcą grantów naukowych. W latach 2012-2016 realizował jako kierownik grant NCN projekt badawczy pt. „Listy św. Augustyna w perspektywie interdyscyplinarnej”. Był też powoływany na członka Zespołu Ekspertów w konkursie Uniwersalia, finansowanym w ramach NPRH. Recenzował około 30 wniosków grantowych dla NCN i NPRH.

Dr hab. P. Nehring ma także duże osiągnięcia w dziedzinie współpracy międzynarodowej. Brał czynny udział w wielu międzynarodowych kongresach naukowych, na których wygłaszał referaty. Publikuje w językach kongresowych i zdobył uznanie w międzynarodowym środowisku. Był jednym z głównych wykonawców międzynarodowego grantu finansowanego przez KBN i DAAD w latach 2000-2001, poświęconego późno-antycznej retoryce, którym kierował wspólnie prof. W. Appel (UMK) i prof. R. Jakobi (Uniwersytet w Halle). Potrafi także angażować innych polskich badaczy do realizacji projektów mających rezonans międzynarodowy. W realizacji jego projektu grantowego, *Scrinium Augustini. The World of Augustine's Letters* biorą udział inni polscy badacze: R. Toczko i M. Stróżyński, Adamiak. Był zaproszony na Uniwersytet Syczuański w Chengdu, jednej z najlepszych chińskich uczelni, gdzie w 2017 roku wygłosił cykl 16 godzin wykładów na temat „Ancient Roots of Western Culture”.

Od roku 2008 sprawuje odpowiedzialne funkcje na Wydziale Filologicznym UMK. Przez dwie kadencje – 2008-2016 – piastował stanowisko prodziekana, od 2016 r. jest dziekanem tego Wydziału.

Ma zasługi w dziedzinie popularyzacji nauki. Jest przewodniczącym Rady Fundacji „Traditio Europae”, której statutowym celem jest promocja kultury antycznej. Stworzył realizowany przez Fundację projekt „Liga starożytnicza” adresowany do młodzieży szkół ponadpodstawowych regionu. Bierze aktywny udział w różnych przedsięwzięciach promujących kulturę antyczną.

Wyrazem uznania w środowisku naukowym dla jego naukowej i organizacyjnej działalności pozostaje fakt, że jest wybierany do sprawowania różnych funkcji i członkostwa w ciałach kolegialnych. W latach 2011-2015 był wybrany jako ekspert Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej dla kierunku filologia klasyczna, już drugą kadencję sprawuje

funkcję Wiceprezesa Zarządu Głównego PTF, został wybrany do Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN.

To wszystko wskazuje, że P. Nehring ma nie tylko bogaty i ważny opublikowany dorobek naukowo-badawczy, ale także dorobek dydaktyczny oraz związany z organizacją nauki. Jest uznanym w Polsce i za granicą badaczem epistolografii św. Augustyna, retoryki antycznej oraz wczesnochrześcijańskiego piśmiennictwa monastycznego.

Wniosek

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że dr hab. Przemysław Nehring, prof. UMK spełnia wymagania stawiane kandydatom do tytułu profesora nauk humanistycznych: jako doświadczony i zasłużony nauczyciel akademicki, wychowawca kadr naukowych, organizator nauki, a przede wszystkim, jako znakomity uczony, jeden z najwybitniejszych w Polsce badaczy literatury późnoantycznej. Jego bogaty i wartościowy dorobek publikowany, znacznie powiększony po habilitacji o doniosłym znaczeniu naukowym stanowią mocną podstawę do poparcia wniosku o profesurę.

P. Ziuf *Naukowiec*

Warszawa, 7 maja 2018